

Kruisen lev ert geld op

Belangstelling voor insemineren van melkvee met vleesveestieren blijft hoog

Kruisen van melkvee met vleesveestieren blijft onverminderd populair. Zowel in Nederland als in Vlaanderen is het aantal kruislingkalveren de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen. Wat is de achtergrond daarvan? In dit artikel een overzicht.

De cijfers spreken boekdelen. De laatste jaren kruisen steeds meer veehouders het onderend van hun melkveestapel met vleesveestieren. Terwijl de KI-markt kromp, nam het totaal aantal inseminaties met vleesveestieren verricht op melkkoeien juist fors toe. In 1997 registreerde NRS een totaal van 69.482 inseminaties voor gebruikskruising, in 1999 waren het er al 115.346 en in 2002 liep het totaal aantal inseminaties van vleesveestieren op melkkoeien op tot 182.869.

In Vlaanderen tekent zich dezelfde trend af, zij het in iets minder grote mate dan in Nederland. In 1997 boekte VRV 30.576 inseminaties (uitgezonderd inseminaties van DHZ-KI) met Belgisch-witblauwstieren op melkkoeien, in 2002 waren dat er 48.819.

Vreemd is die toename niet. Zeker voor veehouders die niet van alle koeien een kalf aan willen houden, lijkt het logisch om die koeien te insemineren met een vleesveestier. Een kruislingkalf brengt al snel meer op dan een zwartbontstier. 'Bij een blauwe stier moet je rekenen op 160 tot 230 euro verschil met een zwartbontstier. Voor blauwe vaarzen ligt het verschil met een zwartbontstier gemiddeld op zo'n 70 tot 140 euro. Bovendien zijn de prijzen van kruislingkalveren stabiel', schat Stef De Smet, technisch- en kwaliteitsverantwoordelijke bij Vee- en Vleeshandel Vanlommel NV uit het Vlaamse Olen. De prijzen zijn vergelijkbaar met die in Nederland, zegt Willem Heijink, nukaspecialist bij Dumeco. 'Gemiddeld zit er tussen een kruislingkalf en een zwartbontstier een prijsverschil van 150 tot 200 euro.'

Voordeel bij laag vervangingspercentage

'Voor de meeste melkveehouders is het duidelijk interessant om met Belgisch-blauwstieren te gaan kruisen', stelt Jan Halewyck, melkveeconsulent van de Boerenbond in West-Vlaanderen. 'De kalveropbrengsten zijn hoger en het helpt om het aantal aangehouden stuks jongvee laag te houden. Vaarzen opfokken kost veel geld; er zijn maar weinig veehouders die daar geld aan overhouden. Halewyck bekeek de boekhouding van 185 melkveehouders met ten minste 25 melkkoeien en verdeelde ze op grond van de financiële opbrengst aan van nuchtere kalveren per 100 kg melk in vier groepen (zie tabel 1). Het verschil in saldo tussen de laagste en de hoogste groep bedraagt ruim 2 euro per 100 kg melk. 'Dat is in het extreemste geval, maar een saldooverschil van 1 euro is goed haalbaar als je kruist', zegt Halewyck.

Berekeningen van het Praktijkonderzoek van de Animal Sciences Group wijzen eveneens op een financieel voordeel. Voor de start van het lagekostenbedrijf, in 1996, becijferde het PV het economisch resultaat van het insemineren van melkkoeien met vleesveestieren. Als uitgangspunt voor de berekening nam het PV een modelbedrijf met vijftig koeien met een gemiddelde melk-

Fokprogramma voor gebruikskruising

In september worden de eerste stieren ingezet voor het fokprogramma voor gebruikskruising van de Belgian Blue Group, een voortzetting van het testprogramma dat VRV twee jaar geleden startte. Melk- en vleesveehouder Jef Dierckx uit Dessel maakt deel uit van de foktechnische commissie, die opfokstiertjes selecteert op onder meer geboorte-index van vader en moedersvader, beenwerk en haarkleur. Dierckx vindt het een goede zaak dat er een testprogramma voor de gebruikskruising bestaat. 'Witblauw was witblauw, melkvee was melkvee. Zo was het vroeger', zo schetst Dierckx, eigenaar van 55 melkkoeien en 20 Belgische blauwen. 'Het was in het verleden niet zo duidelijk welke vleesstieren geschikt waren om met melkvee te paren. Met een testprogramma komt daar verbetering in.' Zelf kruist Dierckx al jarenlang twintig procent van zijn koeien met een vleesstier. 'Een goed kruislingkalf levert toch flink meer geld op en problemen met afkalven heb ik vrijwel niet.'

productie van 7236 kg melk en een tussenkalf tijd van 365 dagen. Alleen het jongvee dat nodig was voor vervanging van de veestapel werd aangehouden. Het quotum per hectare bedroeg 11.500 kg melk. Een zwartbont vaarskalf leverde toen 108 euro op, een zwartbont stierkalf 190 euro. Voor de kruislingkalveren rekende het PV 189 euro voor een vaarskalf en 294 euro voor een stierkalf. 'De prijzen zijn niet helemaal meer vergelijkbaar met de huidige situatie, maar er is nog altijd prijsverschil tussen kruislingkalveren en zwartbonte kalveren', vult Michel de Haan, PV-onderzoeker bedrijfsmanagement, aan. Overigens hield het model geen rekening met eventuele geboorteproblemen of een langere draagtijd door het gebruik van vleesveestieren. Het PV berekende het verschil in de post omzet en aanwas in een 'normale' situatie en in de situatie waarin het onderend van de veestapel werd gekruist met een vleesveestier. Bij een vervangingspercentage van twintig bedroeg de post omzet en aanwas in de normale situatie 14.884 euro. Wordt er geïnsemineerd met een vleesras dan loopt de post omzet en aanwas op naar 17.471 euro. Dat is een verschil van 2587 euro. Ook in het saldo per kg melk wordt het verschil zichtbaar. In de normale situatie bedroeg het saldo 24,85 eurocent per kg melk, in de situatie van het insemineren met een vleesras lag dat op 25,56 eurocent per kg melk.

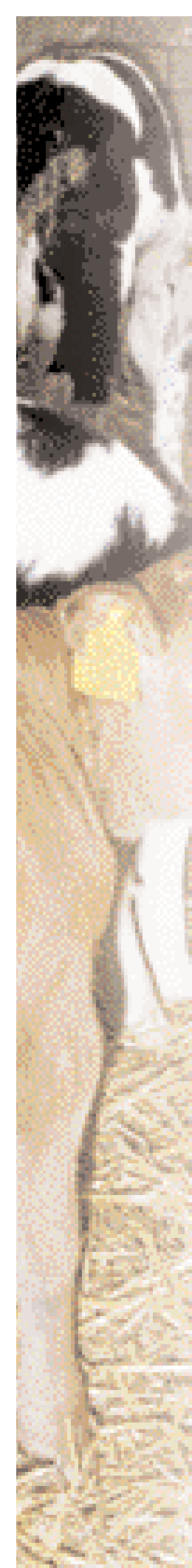
Bij een in de praktijk meer gangbaar vervangingspercentage van dertig werd het verschil in omzet en aanwas kleiner: nog 1770 euro. Er kunnen dan immers minder koeien geïnsemineerd worden met een vleesstier.

Bij een vervangingspercentage van veertig ocent liep het verschil in post omzet en aanwas zelfs terug tot 363 euro.

Het PV besloot naar aanleiding van deze berekening om het onderend van de veestapel van het lagekostenbedrijf te insemineren met vleesveestieren, vertelt De Haan. 'We wilden weinig jongvee aanhouden. Dan verkoop je veel kalveren en is een hogere opbrengst van een kalf al snel voordelig.'

Voor het kruisen gebruikte het lagekostenbedrijf Piemontesestieren. De Haan: 'Met Belgisch witblauw verwachtten we meer geboorteproblemen dan bij Piemonteses. We hebben nog wel een tijdje Damocles gebruikt, maar daar kregen we zulke zware kalveren van dat we daarmee zijn gestopt.'

Nukaspecialist Heijink komt in de praktijk nog weinig Piemokalveren tegen. 'Als we 500 tot 600 kalveren hebben zitten er daar hooguit nog vijf à zes tussen.'

financiële opbrengst nuka's per 100 kg melk (€)

	< 0,99	0,99 – 1,36	1,37 – 1,90	> 1,94
--	--------	-------------	-------------	--------

aantal bedrijven	49	56	44	36
melkquotum	526.300	438.870	418.370	375.960
aantal koeien	72	62	63	61
melkproductie per koe	7.375	7.044	6.476	5.908
vervangingspercentage	29,8	32,1	31,9	30,5
verkoopprijs/nuka/melkvee	123,94	141,31	158,58	210,55
opbrengst nuka's per 100 kg melk	0,71	1,17	1,63	3,08
bruto-opbrengst melkvee plus jongvee per 100 kg melk	35,87	36,01	37,08	39,00
variabele kosten per 100 kg melk	13,91	13,28	12,72	13,66
vaste kosten per 100 kg melk	9,49	10,00	9,88	10,62
saldo per 100 kg melk	21,90	22,63	24,40	24,54
arbeidsinkomen per 100 kg melk	12,47	12,74	14,48	14,71

Tabel 1 – Saldoberekening bij verschillende kalveropbrengsten (Bron: Boerenbond)

Franse melkveehouders kruisen met synthetisch ras

Voor de productie van kruislingkalveren kiezen melkveehouders in het zuidwesten van Frankrijk voor Inra 95-stieren. Inra 95 is geen rundveeras, maar een 'kunstmatige' mengeling van de vleesrassen Belgisch witblauw, Charolais, Blonde d'Aquitaine, Maine-Anjou en Limousin. Deze cocktail werd eind jaren zestig ontwikkeld door het Franse Institut National de Recherche Agronomique (Inra) in samenwerking met KI Midatest met het oog op gebruik in een 'eind'gebruikskruising. Het Inra 95-programma selecteert en indexeert op haarkleur, kalvingswijze, bespiering, groei-prestaties en karkaskwaliteit. Inra 95-stieren geven minder dan drie procent moeilijke geboorten. Midavo-kalveren, zoals deze kruislingen uit het Inra 95-programma ook worden wel worden genoemd, wegen bij geboorte slechts 42 kilogram en bezitten fijn beenwerk. Na vier weken breken de spieren 'open' en wordt een dagelijkse groei gerealiseerd van 1,12 kilogram. Midavo-kalveren leveren op een leeftijd van 158 dagen een karkasrendement van 65 procent voor een R+/U-karkaskwaliteit.

Vorig jaar werden in het zuidwesten van Frankrijk ongeveer 45.000 eerste inseminaties met Inra 95-stieren verricht. Ook in de rest van Frankrijk groeit de belangstelling voor Inra 95 en werden er al 20.000 eerste inseminaties verricht. Een kleine 20.000 rietjes vonden al hun weg naar Spanje, Portugal, Denemarken en Chili.

Bij de geboorte voorziet een inseminator de Midavo-kalveren van een speciaal Midavo-oormerk, zodat de opkoper van kalveren het bewijs heeft dat het om kruislingkalveren uit Inra 95 gaat. De kalveren leveren al vlug 150

Eén van de stieren uit het Inra 95-programma: Naudar (18,75 % Blonde d'Aquitaine, 6,25 % Limousin, 25 % Charolais, 6,25 % Maine Anjou en 43,75 % Belgisch witblauw)

Bij kalvermesters moet je eigenlijk niet meer over Piemokalveren praten. Ze vinden dat die kalveren slecht drinken, veel slechter dan blauwe kruislingkalveren.' Volgens Halewyck valt het met geboorteproblemen van blauwe kruislingkalveren hard mee. 'Zeker nu het steeds eenvoudiger wordt om stieren te selecteren die gemakkelijk kalven. Soms hoor ik zelfs veehouders zeggen dat de kruislingkalveren gemakkelijker geboren worden dan de gewone zwartbonte kalveren.' Halewyck adviseert veehouders ongeveer twintig procent van hun veestapel te kruisen met vleesstieren. 'Als je een laag vervangingspercentage hebt, zou je kunnen overwegen naar 25 procent te gaan. Hoger is niet verstandig, dan wordt de kans te groot dat je te weinig vaarzen overhoudt voor vervanging.'

Technisch rendement

Is de beschikbaarheid van kruislingkalveren voor de kalversector groot genoeg? Volgens Stef De Smet is het plafond zeker in Vlaanderen nog niet bereikt. Hij beschouwt de Belgische kalversector als het kleine broertje van de Nederlandse kalversector. De Smet schat dat het aantal kalverslachten in België ongeveer 270.000 bedraagt, waarvan zo'n veertig procent kruislingkalveren, terwijl het aantal slachten in Nederland op ruim één miljoen ligt, met maximaal twintig procent kruislingkalveren. 'Vlaanderen moet zich daarom onderscheiden in kwaliteit. Dat garandeert onze export en zorgt voor een hogere consumptie in België. Hoe meer kruislingkalveren, des te gemakkelijker we een goede kwaliteit kunnen halen.'

De Smet noemt nog een argument waarom het aantal kruislingkalveren de top nog niet heeft bereikt. 'De kosten van voeders worden steeds hoger. Het technische rendement wordt daarom steeds belangrijker. Kruislingkalveren zijn daarbij in het voordeel. Met minder voer halen ze aanzienlijk meer groei.'

Inge van Drie
Guy Nantier